

Musei Archaeologici Zagrabienis Catalogi et Monographiae

Katalozi i monografije Arheološkog muzeja u Zagrebu

Svezak XII

Ivan Drnić

Kupinovo

Groblje latenske kulture

Nakladnik:

Arheološki muzej u Zagrebu

Urednik:

Ivan Drnić

Recenzenti:

Dragan Božič

Marko Dizdar

Hrvatska lektura:

idi vidi d.o.o.

Lada Ledić

Prijevod na engleski jezik:

Tamara Levak Potrebica

Engleska lektura:

Andy Tomlinson

Crteži:

Miljenka Galić

Fotografije:

Igor Krajcar

Grafika i kartografija:

Ivan Drnić

Oblikovanje:

Krunoslav Vlahović

Mrak Studio

Tisak:

Printera

Naklada:

500 primjeraka

Musei Archaeologici Zagrabienis Catalogi et Monographiae

Catalogues and monographs of the Archaeological Museum in Zagreb

Volume XII

Ivan Drnić

Kupinovo

A La Tène Culture Cemetery

Publisher:

Archaeological Museum in Zagreb

Editor:

Ivan Drnić

Reviewers:

Dragan Božič

Marko Dizdar

Croatian language editors:

idi vidi d.o.o.

Lada Ledić

English translation:

Tamara Levak Potrebica

English language editor:

Andy Tomlinson

Drawings:

Miljenka Galić

Photographs:

Igor Krajcar

Graphics and maps:

Ivan Drnić

Design:

Krunoslav Vlahović

Mrak Studio

Print:

Printera

Printed in:

500 copies

CIP zapis dostupan u računalnome katalogu Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu pod brojem 000935255.

ISBN: 978-953-6789-91-7

Ponosni sponzor:

TRIGLAV OSIGURANJE d.d.

Ivan Drnić

Kupinovo

Groblje latenske kulture
A La Tène Culture Cemetery

Sadržaj / Contents

Predgovor / Preface	7
1. Uvod / Introduction	9
1.1 Latenska kultura na prostoru južne Panonije / La Tène Culture in Southern Pannonia.....	9
1.2 Lokalitet Kupinovo / The archaeological site of Kupinovo	14
2. Tipološka i kronološka analiza grobnih priloga / Typological and chronological analyses of grave goods	19
2.1 Mačevi / Swords	19
2.2 Korice / Scabbards.....	35 / 34
2.2.1 Ukras na koricama / Scabbard decoration	39
2.3 Koplja / Spears	42 / 44
2.3.1 Vrhovi kopalja / Spearheads	42 / 44
2.3.2 Ukrašavanje vrhova kopalja / Spearhead decoration	52 / 53
2.3.3 Okovi drški i petice / Shafts, butts, reinforcements	53 / 54
2.4 Štitovi / Shields.....	55
2.4.1 Središnji okovi štitova / Shield bosses	55
2.4.2 Ostali dijelovi štitova / Other shield elements.....	62
2.5 Pojasne garniture za nošenje mača / Sword suspension belts	62
2.5.1 Ranolatenski pojasevi s obručima / Early La Tène belts with rings	62
2.5.2 Pojasne garniture s lančanim elementima / Belt chains	64 / 63
2.5.3 Srednjolatenske pojasne garniture s metalnim obručima / Middle La Tène belts with rings.....	69
2.6 Noževi / Knives	70
2.7 Fibule / Fibulae	76
2.8 Obručasti nakit / Hoop-shaped jewellery	81
2.9 Ženski pojasevi / Female belts	88
2.10 Staklene perle / Glass beads	94 / 93
2.11 Toaletni pribor / Toiletries.....	94
2.12 Dio kola/konjske opreme / Wagon/horse-gear elements.....	96 / 95
2.13 Oruđe / Tools.....	96
2.14 Keramičke posude / Pottery vessels	98 / 97
3. Interpretacija groblja u Kupinovu / Interpretation of the Kupinovo cemetery	103
3.1 Kronološko pozicioniranje groblja / Chronological positioning of the cemetery.....	103
3.2 Pogrebni ritual / Burial ritual	109
3.3 Kulturna pripadnost groblja / Cultural affiliation of the cemetery.....	112
4. Na kraju... / In conclusion...	119
5. Zahvala / Acknowledgements	123
6. Lista nalazišta / Findspots	125
7. Katalog / Catalogue	129
8. Popis literature / References	163
9. Table / Plates	173

Predgovor

Dvanaesti po redu svezak Kataloga i monografija Arheološkog muzeja u Zagrebu, autora Ivana Drnića, kustosa Pretpovijesnog odjela AMZ-a i voditelja Zbirke predmeta mlađeg i starijeg željeznog doba, nosi naziv Kupinovo. Groblje latenske kulture.

Iza ovog jednostavnog i konkretnog naslova krije se knjiga podijeljena na četiri poglavlja pri čemu je svako poglavlje razdijeljeno na manje tematske cjeline. U prvom poglavlju autor nam daje širi pregled latenske kulture u koji smješta i samo nalazište Kupinovo u Srijemu. U drugom poglavlju obrađuje cjelokupnu, bogatu pokretnu arheološku građu s lokaliteta Kupinovo koja ukupno sadrži 223 predmeta, od kojih je većina pohranjena u Arheološkom muzeju u Zagrebu, ali je važno istaknuti da je autor obradio i građu koja se čuva u Naturhistorisches Museum u Beču. Osim analizom građe, autor se, uz kronološko pozicioniranje groblja u Kupinovu, pozabavio i pogrebnim ritualom kao i kulturnom pripadnošću groblja. U zaključku, na osnovi detaljno provedene tipološko-kronološke klasifikacije nalaza, autor definira vrijeme pokopavanja na groblju u Kupinovu koje obuhvaća sve faze razvoja materijalne ostavštine Skordiska, što ga čini, kako ističe jedan od recenzenata ove publikacije dr. sc. Marko Dizdar, jednim od njihovih najistaknutijih nalazišta.

Cilj serije Kataloga i monografija Arheološkog muzeja u Zagrebu jest objava muzejske građe u što širem kontekstu, što je postignuto upravo ovakvim iscrpnim radom koji je „izišao“ iz depoa i obuhvatio sadržaj izvan Muzeja, a to je svakako doprinijelo kvalitetnijoj interpretaciji lokaliteta, ali i cijelog razdoblja koje obrađuje. Pred nama se stoga nalazi monografija za koju vjerujemo da će upotpuniti bibliografske jedinice mnogih znanstvenih radova. Namijenjena je svim zaljubljenicima u izuzetno zanimljivo razdoblje latenske kulture koje plijeni pozornost znanstvenika i stručnjaka arheološke struke, no nema sumnje da će privući pažnju stručnjaka i iz ostalih znanstvenih polja, prije svega humanističkih znanosti.

Naposljetku, čestitamo autoru koji je uz sve svoje kustoske obveze u Arheološkom muzeju u Zagrebu pristupio vrlo zahtjevnom poslu pisanja monografije. Premda je autor skromno zaključio kako je pred nama još dosta nedovršenog posla jer su muzejski depoi i arhivi prepuni iznimne građe koja čeka zasluženu stručnu i znanstvenu evaluaciju, te da se iskreno nada da ova knjiga, sa svim svojim ograničenjima, predstavlja malen doprinos na tom putu, ovu monografiju možemo smatrati njegovim velikim korakom koji donosi nove spoznaje u rekonstrukciji mlađeg željeznog doba, a kojega je na prostoru južne Panonije obilježila latenska kultura.

Jacqueline Balen

Preface

The twelfth volume of the Catalogues and Monographs of the Archaeological Museum in Zagreb, authored by Ivan Drnić, a curator in the AMZ's Prehistoric Department, in charge of the Early and Late Iron Age Collection, is entitled Kupinovo, a La Tène Culture Cemetery.

What lies behind the simple, concrete title is a book divided into four chapters, each of them separated into smaller thematic sections. In Chapter One, the author presents an overview of the La Tène Culture, and positions in it the site of Kupinovo, in Sylvania. In Chapter Two, he discusses the entirety of the rich movable archaeological material recovered from the site of Kupinovo, a total of 223 objects, kept mostly in the Archaeological Museum in Zagreb. However, it is worth pointing out that the author also discusses material kept in the Naturhistorisches Museum in Vienna. In addition to analysing the finds, and positioning the Kupinovo cemetery in chronological terms, the author reflects on the burial ritual and the cemetery's cultural affiliation. On the basis of the detailed typological and chronological classification of the finds, in his conclusion, the author specifies the period in which interments were made in the Kupinovo cemetery. This period encompasses all phases of development of the material heritage of the Scordisci, which makes it one of their most prominent sites, as pointed out by one of the reviewers of the publication, Marko Dizdar, PhD.

The aim of the AMZ Catalogues and Monographs series is to publish museum artefacts in a broad context, and this aim has been achieved by this exhaustive publication, which 'came out' of the depot and encompassed the material kept elsewhere. Such an approach has undoubtedly contributed to the quality of interpretation of the site of Kupinovo, and of the entire period under examination. Therefore, we believe that this monograph will be included in the bibliographies of numerous scientific publications. It is addressed primarily to all enthusiasts of the exceptionally interesting period of the La Tène Culture, which attracts the attention of scholars and archaeologists, but it will undoubtedly also entice the interest of scholars from other scientific fields, primarily humanities.

Finally, the author deserves a lot of credit for embarking on the very demanding task of writing a monograph, on top of all his duties as curator at the Archaeological Museum in Zagreb. Although he modestly concluded that a lot of unfinished work lies before us, because museum depots and archives are full of amazing material waiting to be properly professionally and scientifically evaluated, and that it was his sincere hope that this book, with all its shortcomings, also makes a small contribution towards achieving that goal, this monograph can be seen as a big step, presenting new knowledge concerning the reconstruction of the Early Iron Age, which was marked in southern Pannonia by the La Tène Culture.

Jacqueline Balen

